

Olavi Korhonen: Samisk-finska båttermer och ortnannselement och deras slaviska bakgrund. En studie i mellanspråklig ordgeografi och mellanfolklig kulturhistoria. Doktorsavh vid Uppsala universitet. Skrifter utg av DAUM i Umeå Ser A Dialekter nr 3. 240 s. Umeå 1982.

För en båtintresserad är den här avhandlingen osedvanligt intressant. Det finns ju inte så många språkliga verk som uteslutande ägnar sig åt fartygstermer. Som ett tidigare exempel kan man nämna t ex Bertil Sandahls Middle English Sea Terms från 1950-talet.

Enligt säkra underrättelser är detta bara början på ett större arbete där författaren nystar upp de språkliga trådarna från Bysans till Norra Ishavet. I framtiden kommer bl a närbesläktade termer till det från vikingatid kända begreppet 'karv' att tas upp.

I det här verket behandlas många centrala problem. Vi kan här bara omnämna ett par.

Det förefaller exempelvis uppenbart att Erik Nyléns idé med "Krammacken"-byggd till viss del efter Bulverketbåten-som experimentellt skulle visa på hur man tagit sig ned från det nordiska området till Svarta havet vilar på en felaktig förutsättning: att man använt samma fartyg hela vägen. Bilden av svettiga vikingar som släpar Gokstadsskeppet kilometervis över släpsträckorna inne i Ryssland förbleknar betänkligt. Något som kunde ha hänt redan tidigare med tanke på rena förnuftsskäl. I stället tyder bl a de underställda folkslagens tributförpliktelser, bl a bestående av båtar till Koenugard (av kana, båt) eller Kiev, och de bysantinska uppgifterna om monoxylor=enträdsbåtar, på samma sak: man har använt små stockbåtar förmodligen delvis utspända. Så kan även det kolossala antalet i rusernas flottor, måhända förklaras.

I förbifarten hinner Korhonen även utdela en känga åt Crumlin-Pedersens m fl uppfattning om de utspända, mjuka stockbåtarna som klinkbåtarnas far och mor. Det resonemanget verkar något svagare och är mest byggt på källornas och de materiella lämningarnas frånvaro eller tystnad.

Sättet att angripa problemen är mycket givande: en totalproffsig syn och makalös översikt över folktradition, språkliga och materiella produkter ligger i botten. Det här kallades förut ord- och sakforskning (Wörter- und Sachen var t ex tidskriften där Hjalmar Falk publicerade sin översikt över de isländska källornas båttermer 1912) och har dessvärre helt övergivits i Sverige. Kanske därför att det kräver så mycket?

Observera att även diskussionen om de sydda båtarna får ett väsentligt bidrag i denna avhandling.

Den rekommenderas!